

Kainuun liitto

Kainuun liitto
Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2016

SISÄLLYSLUETTELO

1. Tiivistelmä	3
2. Johdanto	4
3. Arviointiasetelma	5
4. Arviointikohteiden kuvaus	5
5. Havainnot tavoitteiden toteutumisesta	6
5.1. Edunajaminen	6
5.2. Elinkeinot ja aluekehitys	
5.3. Alueidenkäyttö	7
5.4. Hallintopalvelut	7
5.5. Muut havainnot ja arvioinnit	8
• Talous	
• Maakuntaudistus	
6. Johtopäätökset	10
6.1. Edunajaminen	10
6.2. Elinkeinot ja aluekehitys	10
6.3. Alueidenkäyttö	10
6.4. Hallintopalvelut	10
7. Suositukset	10
7.1. Yksittäisten laitosten olemassaolon turvaaminen	10
7.2. Kuntatapaamisten kehittäminen molemmin puolin	10
7.3. Liikenneinfraan saatava lisärahoitusta	11
7.4. Koulutustarpeisiin vastaaminen	11
7.5. Henkilökunnan jaksamisesta huolehtiminen muutoksessa	11
Allekirjoitukset	11

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2016

1. Tiivistelmä

Kainuun liiton perustoiminnot sujuivat vuonna 2016 hyvin toimintasuunnitelman mukaisesti. Myös vuoden 2016 taloudellinen tulos pienestä alijäämästä huolimatta oli kokonaisuutena hyvä.

Pääministeri Sipilän hallituksen vuoden 2015 lopulla päättämä maakunta-uudistuksen käynnistäminen lähti todella liikkeelle 5.4.2016 kun hallitus antoi ”Sote- ja aluehallintouudistuksen jatkovalmistelua koskevat hallituksen tarkentavat linjaukset”.

Valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön antaman ohjeistuksen pohjalta Kainuussa kokoontui 20.6. maakunnallinen laaja aloituskokous, jossa määriteltiin kainuulaiset esivalmisteluelimet – poliittinen ohjausryhmä sekä virkamiespohjainen valmisteluryhmä. Syksyllä saatiin käyntiin myös viiden työryhmän valmistelutyöt.

Maakunnan liitto vastaa uudistustyön etenemisestä ja se aiheutti Kainuun liitossa myös lisääntyneitä valmistelutöitä usealle henkilölle eri valmisteluelimissä.

Elinkeinoelämä on piristynyt Kainuussa. Työttömyysaste on alentunut täällä valtakunnallisesti suhteellisesti eniten. Työvoimatarjonta ja -kysyntä eivät kohtaa. Maakuntavaltuuston hyväksymä muuttajakoordinaattori-hanke lähti käyntiin toukokuussa 2017.

Uusi sairaala –hanke sai valtakunnallisen hyväksynnän ja toteuttaminen lähti käyntiin. Kainuun keskussairaalassa synnytysten mahdollisuus turvattiin ainakin vuoteen 2020 saakka.

KaiCell Fibers Oy:n (biotuotetehdas) käynnistyminen alkuvuonna 2016, tehdaspaikan sijoituspäätös Paltamoon ja rahoituksen etsiminen jatkui. Kaivannaisteollisuuden jatkuminen Terrafamessa, Sotkamo Silverissä sekä uusi avaus Otanmäki Mine Oy:n toimesta olivat positiivisia merkkejä.

Hossa sai kansallispuiston aseman. Tämä sai aikaan suurta positiivista julkisuutta paitsi Suomessa niin myös ulkomailla (mm. Lonely Planet – matkailujulkaisu).

2. Johdanto

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastamista koskevat asiat sekä arvioitava, onko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista. Kainuun liiton taseessa ei ole kattamatonta alijäämää, joten tämä kuntalain säännös ei edellytä tarkastuslautakunnalta toimenpiteitä.

Kuntalain 125 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä hallituksen lausunto. Tilintarkastuskertomuksessa vuodelta 2016 ei ole esitetty muistutusta, joten tämä säännös ei aiheuta toimenpiteitä.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaan on vuonna 2016 kuuluneet seuraavat henkilöt.

puheenjohtaja Merja-Liisa Seppänen, Suomussalmi, (varajäsen Marja-Liisa Holappa, Suomussalmi),

varapuheenjohtaja Kari Nikulainen, Kuhmo (varajäsen Pertti Varimo, Kajaani)

jäsen Jarmo Huttunen, Sotkamo, (Teemu Matero, Sotkamo),

jäsen Veli-Matti Karppinen, Kajaani, (Timo Krogerus, Kajaani),

jäsen Hanna-Leena Keränen, Ristijärvi, (Miariikka Tervonen, Kajaani),

jäsen Ari Korhonen, Sotkamo, (Aimo Tervämäki, Kuhmo),

jäsen Tuulikki Moilanen, Puolanka, (Tuulikki Kemppainen, Puolanka)

Sihteerinä on toiminut hallintopäällikkö Harri Turkulainen ja ulkoisen tilintarkastuksen suorittajana BDO Audiator Oy - vastuullisena tilintarkastajana JHTT Simo Paakkola.

Lautakunta päätti marraskuussa 2015 seuraavan vuoden painopistealueista ja päätavoitteena vuonna 2016 oli kuulla katsauksia liiton eri tehtäväalueilta sekä sote- ja maakuntauudistuksesta.

Lautakunta kokoontui vuonna 2016 kuusi kertaa, käsitteli 33 varsinaista asiapykälää ja kuuli niissä yhdeksää eri henkilöä liiton vuoden 2015 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta käsitteli tilintarkastustyön etenemisestä vuoden mittaan viisi tilintarkastajan antamaa suullista raporttia ja yhden kirjallisen väliraportin.

Maakuntahallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan esitettävä toimintakertomuksessa selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamisesta kuntayhtymässä. Arviointikertomus laaditaan osin toimintakertomuksessa esitettyjen tietojen perusteella, osin lautakunnan itsensä keräämien tietojen perusteella. Tarkastuslautakunta on hyväksynyt itselleen työohjelman, jonka perusteella on seurattu tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3. Arviointiasetelma

Arvioinnissa haetaan vastauksia ensisijaisesti maakuntavaltuuston marraskuussa 2015 hyväksymässä vuoden 2016 talousarviossa asetettuihin toimintaa ja taloutta kuvaaviin tavoitteisiin. Vastauksia haetaan vastuualueiden vuoden 2016 toimintakertomukseen kirjoittamista tavoitetoteutumista sekä tarkastuslautakunnan itse keräämän aineiston pohjalta.

Arvioinnissa on käytetty monipuolisia ja riittäviä tiedonkeruumenetelmiä. Näitä ovat olleet lautakunnan esityslistat/pöytäkirjat ja niiden liiteaineistot, varsinaisissa kokouksissa eri viranhaltijoiden ja työntekijöiden antamat suulliset katsaukset sekä kokouksissa jaetut lisämateriaalit.

Arviointikertomuksessa vältetään tarpeetonta toistamista asioiden ja tietojen osalta jotka on esitetty toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta perustaa arviointinsa pääsääntöisesti niille havainnoille jotka se on itse todennut tai saanut muuten tietoonsa.

Tarkastuslautakunta on analysoinut keräämäänsä tietoa soveltuvin metodein. Tältä pohjalta on esitetty havaintoja ja niiden pohjalta on tehty johtopäätöksiä. Pääosa johtopäätöksistä ei sisällä suosituksia, koska ne ovat osa johtamista. Tarkastuslautakunnan tehtävänä ei ole osallistua operatiiviseen johtamiseen, minkä vuoksi arviointi ja johtaminen on pidetty erillään.

4. Arviointikohteiden kuvaus

Tarkastuslautakunta on työohjelmansa mukaisesti ja toiminnan arviointiin liittyen tutustunut vuoden 2016 kokouksissa seuraaviin kohteisiin ja asioihin:

- Vuoden 2015 tilinpäätös
 - Henkilöstöraportti vuodelta 2015
 - Hankekatsauksia / päättyneet hankkeet
 - Rakennerahastokausi 2007 - 2013
 - Sote- ja maakuntauudistus
 - Kainuun maakuntauudistuksen tilannekatsaus
 - Viestintäasioiden esittely
 - Alueidenkäytön ajankohtaiskatsaus
-
- Lisäksi kahdessa kokouksessa on kuultu maakuntajohtajan tai vs. maakuntajohtajan ajankohtaiskatsaus meneillään olevista asioista

5. Havainnot tavoitteiden toteutumisesta

5.1. Edunajaminen

Tavoite	Mittari/Tavoitetaso	Toteutuma/Arvio
Kainuun saavutettavuuden varmistaminen. - yleinen saavutettavuus - sisäinen saavutettavuus	Liikenneyhteyksien toimiminen. Infrastruktuurin kattavuus ja kunto.	Lentoyhteydet toimivat varsin hyvin, mutta junayhteyksiä karsittiin. Bussivuorot eivät kohtele tasa-arvoisesti eri suuntiin Kainuun sisällä kulkevia. Tietoliikenneyhteydet toimivat epätasaisesti Kainuussa. Jatkettava töitä tavoitteiden saavuttamiseksi.
Kansainväliseen toimintaan osallistuminen.	Vaikuttavuus Kainuun elinvoimaisuuteen. Kainuu-ohjelman toteuttaminen.	Kainuu toimi Barentsin alueneuvoston ja aluekomitean puheenjohtaja, joiden kokoukset toukokuussa Kajaanissa. Osallisena biotalouden teollisuusvetoisen innovaatiotoiminnan ja älykkään erikoistumisen strategioiden toteuttamisen tehostamiseen keskittyvässä Bridges-hankkeessa. V. 2016 aikana Kainuussa mm. laadittiin metsäbiotalouden innovaatiokartta, tehtiin Kainuun metsäbiotalouden hyvien käytäntöjen kuvaukset. Vaikuttavuuden mittaaminen Kainuun elinvoimaisuuden kehittämisessä on vaikeaa, mutta toimintoja on tehty sen eteen.

5.2. Elinkeinot ja aluekehitys

Vastuualueen talousarvio toteutui 85,5 %:sti. Vastuualueelle tuli 25 000 € tuloja vanhojen v. 2012 päättyneiden EU-hankkeiden loppumaksatuksista. Henkilöstömenoissa syntyi säästöjä eläköitymisten johdosta.

Tavoite	Mittari/Tavoitetaso	Toteutuma/Arvio
Kainuu-ohjelman toimeenpano.	Kehittämistyön linjauksissa on otettu huomioon erityisesti työllisyyttä (~työllisyysasteen nousua) ja kasvua edistävät toimenpiteet ja alueen muutosjoustavuus sekä ennakoiva rakennemuutos.	Työttömyysaste: Helmikuu 2017: 14,2 % (koko maa 12,6 %) Joulukuu 2016: 15,2 % Joulukuu 2015: 17,9 % Kehityksen suunta on oikea. Työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kuitenkaan aina kohtaa.
Elinkeinoelämän vahvistaminen.	Konkreettisia toimenpiteitä tai päätöksiä tavoitteen saavuttamiseksi. Hanketoiminnan volyyymi.	Perustettiin KaiCell Fibers Oy (biotuotetehdas), jolle myönnettiin 400 000 €:n laina. Myönnettiin v. 2016 EAKR-rahoitusta 11:lle hankkeelle yhteensä 5,8 M€ (v. 2015 oli 9 hanketta, joille myönnettiin 3,2 M€) ja AIKO-rahoitusta 5:lle hankkeelle yhteensä 77 120 € (ei ollut käytettävissä v. 2015).

		Tavoite on saavutettu v. 2016 osalta, mutta saman suuntauksen toivotaan jatkuvan.
Kainuun maakuntakuvan parantuminen.	Konkreettisia toimenpiteitä tai päätöksiä tavoitteen saavuttamiseksi. Suomi 100 –hankkeet, tavoite 70 hanketta.	Maakuntaohjelman arviointiraportin mukaan Kainuun maakuntakuva on parantunut. Toteutuu yli 100 hanketta. Kainuussa oli talvella 2017 kolmanneksi eniten hankkeita asukaslukuun suhteutettuna ja Kainuussa juhlavuosi tunnettiin valtioneuvoston kanslian kyselyn mukaan parhaiten Suomessa. Tavoitteen saavuttamiseksi on tehty hyvää työtä.

5.3. Alueidenkäyttö

Vastuualueen talousarvio toteutui 95,9 %:sti. Palvelujen ostoissa oli merkittävimmät alitukset ilmoitusten ja koulutusten kohdalla.

Tavoite	Mittari/Tavoitetaso	Toteutuma/Arvio
Maakuntakaavan kokonaistarkastelun linjaukset sekä tuulivoimamaakuntakaavan valmistuminen.	Kaavatarkastelut tehty ja tuulivoimakaava valmistunut.	Kokonaismaakuntakaavan tarkastus jatkui vuoden 2016 puolella. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma hyväksyttiin kesällä. Tavoite on saavutettu.
Liikennejärjestelmää koskeva edunvalvonta.	Lentoliikenteen jatko-yhteyksien turvaaminen. VT22:n parannustyöt.	Laadittiin selvitys Kajaanin lentoaseman lentoliikenteen jatkoyhteyksien kehittämiseksi. Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategiaa koskeva esiselvitys valmistui ja varsinaisen strategian laadinta käynnistettiin. Osallistuttiin Itä- ja Pohjois-Suomen yhteiseen lentoliikenteen kehittämishankkeeseen. Lentoliikenteen kehittämistyö on edennyt, mutta VT22:n parannusrahojen karsiminen jätti Kainuun ilman tienrakennustöitä.

5.4. Hallintopalvelut

Vastuualueen talousarvio toteutui 100,2 %:sti. Ylitystä oli henkilöstökuluissa eläkemenoperusteisten maksujen osalta. Ylitystä oli myös palvelujen ostoissa, mikä johtui pääosin Barents-kokousten tulkkauksesta ja ICT-palveluista.

Tavoite	Mittari/Tavoitetaso	Toteutuma/Arvio
Talousarvion toteutumista seurataan tarkasti.	Seurataan kuukausittain ja raportoidaan säännöllisesti maakuntahallitukselle ja maakuntavaltuustolle.	Maakuntahallitukselle raportoitettiin neljä kertaa ja maakuntavaltuustolle kolme kertaa sekä kunnille kaksi kertaa. Tavoite on saavutettu.

Liiton nettisivujen uudistus ja kieliversiot (eng ja rus).	Uudet nettisivut käytössä alkuvuonna 2016.	Uudet sivut saatiin käyttöön syksyllä alkuperäisen toimittajan omista vaikeuksista ja toimittajan vaihdoksesta johtuen. Tavoite on saavutettu, joskaan ei aivan tavoiteaikataulussa.
--	--	---

5.5. Muut havainnot ja arvioinnit

Talous

Kainuun liiton vuoden 2016 tilinpäätös osoittaa alijäämää -448 378 € Alijäämän taustalla on maakuntavaltuuston päätös siirtää vuoden 2015 ylijäämä perustetun Kainuun tulevaisuusrahaston pääomaksi. Siirto tehtiin kesäkuussa 2016.

Liiton viime vuoden toimintaa paremmin kuvaava vuosikate oli myös alijäämäinen -62 058 €. Tulevaisuusrahastosta myönnettyt ja maksetut kolme avustusta (yhteensä 114 800 €) kirjattiin tulosvaikutteisena menoiksi ja sen jälkeen rahaston pääoman vähennyksenä.

Talousarvion toimintatuottojen toteutuma on 101,0 % ja toimintakulujen toteutuma on 103,3 %.

Maakuntaudistus

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö antoivat huhtikuussa 2016 maakuntaudistuksen linjaukset. Toukokuussa maakunnan liitoille annettiin tehtäväksi esivalmistelun käynnistäminen.

Kainuussa esivalmistelu käynnistyi 20.6. pidetyllä laajalla sote- ja maakuntaudistuksen aloituskokouksella, jossa määriteltiin esivalmistelun organisointi (ohjausryhmä, valmisteluryhmä ja työryhmät). Tulevaan maakuntaan siirtyvistä organisaatioista Kainuun liitto, Kainuun sote, Kainuun ELY ja Kainuun TE-toimisto sopivat keskenään esivalmistelutyön vetäjäksi palkattavan muutosjohtajan toimintakulujen jakamisesta.

Valmisteluryhmä ja ohjausryhmä aloittivat työnsä elokuussa ja työryhmä lokakuussa. Kainuun liiton henkilökunnasta yli puolet osallistui jäsenen/varajäsenen ominaisuudessa, jonkin ryhmän työskentelyyn. Maakuntajohtajalla oli lisäksi valtakunnallisia jäsenyyksiä eri valmisteluryhmissä. Kaikki tämä valmistelutyö tehtiin aiempien työtehtävien lisäksi, lisähenkilöstöä ei aiemmin mainitun muutosjohtajan lisäksi palkattu.

Työryhmätyöskentelyn hajaantuessa useisiin organisaatioihin päätettiin hankkia valmistelutyötä varten yhteinen sähköinen työskentelyalusta. Tätä varten päädyttiin Innofactor Oy:n Sharepoint-extranet –ratkaisuun, jossa kaikilla käyttäjätunnuksen saaneilla on lukuoikeudet kaikkeen siellä olevaan materiaaliin, mutta muokkaus- ja päivitysoikeudet vain siihen työryhmään, jonka jäsen hän on.

Ohjausryhmä kokoontui vuonna 2016 yhteensä kaksi kertaa, valmisteluryhmä yhdeksän kertaa ja kaikki muut ryhmät yhteensä 19 kertaa.

Kainuun osalta voidaan todeta, että maakuntaudistus tuo Kainuussa suhteellisesti hieman keskimääräistä pienempiä muutostarpeita kuin maassa keskimäärin. Tämä johtuu pääosin

siitä, että soten rahoitusmallissa valtiolta tuleva rahoitus lasketaan tarveperusteisesti. Tällöin mm. Kainuun koko maata korkeampi keskimääräinen sairastavuus otetaan rahoitustarpeessa huomioon. Sen sijaan on erityisesti huomattava, että Kainuun väestön väheneminen johtaisi pidemmällä ajalla myös rahoituksen alenemiseen. Muutostyötä helpottaa myös se, että Kainuussa sote-palvelut on jo koottu yhteen organisaatioon.

6. Johtopäätökset havainnoista

6.1. Edunajaminen

Edunajamisen tavoitteet on asetettu monipuolisesti ja se on keskeinen osa Kainuun liiton tehtäväkenttää. Jatkossa edunajamisen yhteydestä maakunnan ja kuntien kesken on huolehdittava.

6.2. Elinkeinot ja aluekehitys

Elinkeinoelämän tarvitsemasta työvoimasta ja sen osaamistarpeista täytyy huolehtia maakunnassa.

6.3. Alueidenkäyttö

Biotuotetehtas KaiCell Fibers Oy perustettiin tammikuussa 2016. Maakuntavaltuusto suhtautui asiaan elinkeinopolitiikan kannalta positiivisen varauksellisesti ja myönsi perustettavalle kehitysyhtiölle vuodelle 2016 lainaa 400 000 euroa. Vuoden 2016 lopulla liiton avusti yhtiötä vielä 60 000 €n summalla.

Tehtaan sijoituspaikaksi päätettiin Paltamo ja Paltamon kunta hankki kesän aikana KaiCell Fibersin tarpeisiin sopivan maa-alueen.

6.4. Hallintopalvelut

Henkilöstö on jaksanut työssään hyvin huolimatta Suomi 100 –juhlavuoden tapahtumien järjestelyjen sekä maakuntauudistuksen etenemisen tuomista uusista tehtävistä. Maakuntauudistusvalmistelu on tuonut uudenlaista yhteistyötä kuntien ja valtionhallinnon kanssa.

7. Suositukset

Vuoden 2015 suositukset

7.1. Yksittäisten laitosten olemassaolon turvaaminen

Yksittäisten Kainuussa jo olemassa olevien laitosten yms. toiminta- ja kehitysedellytykset tulee turvata.

Arvio v. 2017: Luonnonvarakeskuksen tilanne on vielä avoin.

7.2. Kuntatapaamisten kehittäminen molemmin puolin

Päätäjiä tulee aktivoida osallistumaan paremmin Kainuun liiton järjestämiin kuntapäätäjätapaamisiin ja kuntakierroksiin sekä hyödyntämään keskinäistä yhteistyötä.

Arvio v. 2017: Kuntakierroksiin ja muihin kuntapäätäjä tapaamisiin (mm. Kuntaliiton maakuntapäivä) on osallistunut päätäjiä varsin hyvin.

7.3. Liikenneinfraan saatava lisärahoitusta

Kainuun tiestö on surkeassa kunnossa. Elinkeinoelämä kärsii huonokuntoisista teistä. Esimerkiksi puunkuljetukset ovat olennainen osa kainuulaista yritystoimintaa ja sillä on toimialaansa laajemmat vaikutukset maakunnan hyvinvointiin ja aluetalouteen.

Arvio v. 2017: Korjausvelkarahaa saatiin Kainuuseen jonkin verran, mutta korjaustarvetta on edelleen.

Vuoden 2016 suositukset

7.4. Koulutustarpeisiin vastaaminen

Työvoimatarpeen ennakointi suunniteltaessa koulutuksia.

7.5. Henkilökunnan jaksamisesta huolehtiminen muutoksessa

Henkilökunta kokee muutostilanteessa monenlaisia haasteita. Työnantajan tulee huolehtia liiton (ja muiden uuteen maakuntaan siirtyvien) henkilöstön työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Kainuuta rakennetaan yhteisellä innostuksella ja luottamuksella.

Lopuksi: Tarkastuslautakunta kiittää liiton henkilöstöä sitoutumisesta ja joustavuudesta tehtäviensä suorittamisessa ja palvelujen tuottamisessa.

Allekirjoitukset

Kajaanissa 18.5.2017

Merja-Liisa Seppänen
puheenjohtaja

Jarmo Huttunen
jäsen

Hanna-Leena Keränen
jäsen

Tuulikki Moilanen
jäsen

Pertti Varimo
varajäsen

Veli-Matti Karppinen
jäsen

Ari Korhonen
jäsen